

TARTALOM:

Csorba László: Farkas István 1879-1941.
Pósa Péter: Emlékezés a theológus
Farkas Istvánra. — Csorba László:
A pataki főiskola széniora volt. —
Major Zoltán: Farkas István, a pásztor.
Demeter Gyula: A magyar falu szerel-
mese. — Arday László: Farkas István,
a magyar nép szerelmese. — Bertalan
Imre: A temetés.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hónap 15.-én.
Előfizetési ára: Egy évre 3 P, félévre : 1.50 P. Egyes szám ára 50 fillér.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Sárospatak, Főiskola.

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny munkatársai :

Főszerkesztő :

Rácz Zoltán.

Felelős szerkesztő :

**Hegy1 József
tanár.**

Szerkesztő bizottság :

PüNKÖSTI GÁBOR IV. é., KováTS ÁRPÁD III. é., Burszki József II. é., Kovács Béla I. é. theol.,
Sinka Szilárd V. é., Soós Imre V. é. tan. növ., Fekete Gyula és Orbán László VIII. o. gimn. t.-ók.

Hírvonatvezető : Arday László I. é. th.

Kiadóhivatali főnök : Berecz Árpád IV. é. th.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

Főszerkesztő:

RÁCZ ZOLTÁN

1941 november hó

Felelős szerkesztő:

HEGYI JÓZSEF tanár

FARKAS ISTVÁN

1879–1941.

Június elején láttam utóljára. Akkor átmenetileg jobban érezte magát, a langymeleg estben sétálva, beszélgetett velem. Ekkor még remélte, hogy jobban lesz. Nagy, fájdalmas szenvedései nem tudták megtörni erejét. Terveiről, új, megvalósítandó feladatokról, rólunk patakiakról és magáról beszélt. Akkor azt hitte, hogy hamarosan újra prédikálhat. A keresztyén világnézetéről akart beszélni, ennek a textusnak alapján: „Nékem az élet Krisztus és a meghalás nyereség.” (Fil. 1 : 21). Ezt a biznyságtételt mi már nem hallottuk, nekünk nem mondhatta el, de elmondotta az Ur Istennek. — Talán soha nem éreztem annyira, hogy mit jelent az, hogy tudja Isten a mi dolgainkat, mint most. Jó, hogy az Isten azt is látta, amit mi nem láttunk, a jó szándékokat, amit félremagyaráztunk. Ő megértette azt, amit mi sokszor nem tudtunk megérteni. Pedig ő többet látott, mint mi. Kevesen vannak, akik olyan bizonyos reménységgel, olyan nagy tűzzel és erővel beszéltek a revizióról s hittek volna a határok tágulásában, mint ő. Hitte erősen azt, amit mi remélni is alig mertünk. Már színről-színre lát. Hite már bizonyosság, reménysége valóság, szeretete személyes és teljes szeretet. Ő már hazament...

Közülünk mindenki ismerte. Ő is legtöbbször személyesen ismert. Ha végig ment a folyosókon, vagy a konviktusban mindenkihez volt néhány kedvesen érdeklődő szava. Tudott közvetlen, barátságos lenni és keményen parancsoló. De ilyenkor is kemény tekintetén és erőteljes szavain átmelegített szerető szíve, mint ha a sötét felhőket áttöri a napsugár. Igen, a szív embere volt. Tudott nagyon emberi lenni, tudott Isten színe előtt alázattal szolgálni és meghajolni.

Pataki diák volt. Hozzánk mindig hazajött. Rajongással tudott beszélni az öreg Alma Materről, diákkoráról és emlékeiről. Ez a nagy szeretet ragadta magával, amikor szíve mélyéről fakadó szavakkal kibocsátotta új segédlelkéseinket s utolsó útravalóval látta el a csizmás diákokat: a népfőiskolásokat. Ő nemcsak volt

pataki diák, hanem mindig az is maradt. Nem felejtette el, hogy az iskola adta néki az első indításokat, de öntudatosan büszke volt arra, hogy Isten akarata szerint maga erejéből lett azzá, ami volt.

Hívó magyar ember volt. Hitéből fakadt Isten iránti szeretete, magyar népének védelme és becsülése. Amit a magyar népről mondott, az nem üres szócsépelés, frázisok tömkelege volt, hanem szívének üzenete, meggyőződése és hite.

„.....a lelkek új tavaszának kivirulását várom én. Minden munkás álljon bátran őrtálló helyén. Zúghat a vihar. Éghet a világ négy sarka. Az élet erkölcsi rendjének rendező mestere: a Krisztus.....s nekünk nemcsak vágyódni kell Ő utána, hanem találkozni is kell vele. A Krisztusban új életet élő, zsoltárt zengő, bibliás gyülekezetek szent nyughatatlansággal törnek előre..... egészen a diadalig! Én ezt hiszem és vallom“.

Ezt mondotta egyik prédikációjában 1935-ben. Nemcsak mondotta, hitte és vallotta.

Igehirdetéseiben Isten országának építésén és egy szebb magyar jövőndő, egy lelki ország megépítésén fáradozott.

Kemény munkát végzett, nem önmagáért, másokért. Életét a szolgálat oltárán égette el. És nem hiába.

Igy ment el közülünk. Sokat szenvedve, az örökélet bizonyos reménységével. Nem félt a haláltól. Ő mindig készült oda. Tudta, hogy hazamegy. Utolsó perceiben is nem az életért küzdött, hanem nagy szenvedéseiben Isten igéjét hallgatva, várta a hazahívó csendes atyai szót.

Életéért, szolgálatáért, az elküldésért és a visszahívásért egyedül Istené a dicsőség, aki halálon és feltámadáson vezet az örökélet felé.

Mi tartsuk meg ránk hagyott örökségét: „..... legnagyobb a szeretet.“ (I. Kor. 13 : 13b.)

Csorba László
szénior.

EMLÉKEZÉS

A THEOLOGUS FARKAS ISTVÁNRA.

1899. szeptemberében kerültem Sárospatakra, hogy ott beiratkozzam több gömöri érettségizett barátommal együtt a theol. akadémiára. Az akkori tanulmányi rend szerint több tantárgyat együtt hallgatott az I. és II. évfolyam a most már más célokra használt hatalmas IV. és V. sz. tanteremben. Itt ismerkedtem meg a II éves Farkas Istvánnal, aki gyermekarcu, mosolygó szemű, szőke, göndörhajú fiu volt. Csodálatos, hogy a Tisza mellől való élénk szabolcsi fiu a mi indigéna gömöri társaságunk iránt azonnal meleg rokonszenvet érzett és a velünk kötött diákkori barátságát 42. éven át hiven megőrizte. Már ő akkor tagja volt a főiskolai kórusnak, mikor mi odamentünk. Az énekhar tagjai közé mi is azonnal beléptünk, sőt alig vártuk, hogy az énekórák kezdődjenek. Itt mélyült és erősödött barátságunk az együtt hallgatott órák mellett azzá a lelki kötelékké, amivé Istenünk akarta és a hasonló lelkiség szentelte fel. — Jó kedély, fiatalos évődés, dalszeretet, kötelességtudás, hivatásérzet volt az, ami lelkünkben élt s ami min-

den nehézségen átségitett benünket. — A kórusórák és szereplések felejthetetlen, és drága emlékek még ma is a szívemben. Neki is az volt.

Tanulótársaink őt is elismerték évfolyam-elsőnek, amit velem szemben is megcselekedtek, noha mindkét évfolyamban voltak kiváló, jeles és szorgalmas diákok, akik közül az élők ma is tekintélyes pozíciókat töltenek be.

Farkas István az énekkar II. tenor-szólamának volt erős, kellemes hangú tagja, aki szükség esetén a tenor I-ben énekelve is jól megállta a helyét. Én a basszus I-be kerültem s lettem ugyanakkor protokántor, amikor ő is az lett a saját szólamában.

Különben a mi életünk szálait külsőleg is összekötötte az Ur bölcsessége. IV. éves korában ő is kórus elnök volt, utánna én vettem át az örökséget. A segédlelkészi vizsga után ő is széniora lett a főiskolának, amint a következő iskolai évben én is. Mint szénior főszerkesztője volt az Ifjúsági Közlönynek az 1902—03. iskolai évben. Az utána következő év volt a 25. jubileumi eszten-deje a Közlönynek amikor, mint szénior, én voltam a főszerkesztő. Aztán ő Alsóborsodba került, én Alsózemplénben nyertem lekipásztori állást, hogy ott töltött 4 évem után — Isten akarata szerint — összekerüljünk, amikor én is alsóborsodi lelkész lettem. Itt is egyidőben választott el bennünket a presbitériumok bizalma egyházmegyei tisztségekre: jegyzői, tanácsbírói munkára jegyzett el az Ur, míg 1923-ban őt az alsóborsodi egyházmegye esperesévé, 1932-ben pedig a tiszáninneri egyházkerület püspökévé hívta el a közbizalom.

Már theologus korában megmutatta lelki és szellemi erejét, amikor több ízben nyert pályadíjat munkáival. Különösen a prédikáció-írás volt erős oldala, mintha az Ur már akkor jelezni akarta volna, hogy a később „falujáró püspök“ ebben az irányban képezze és gyakorolja magát. Már akkor kereste Krisztus lábnyomát, amely áldott munkába folyt le egész élete, amelynek lángja folytonos munkában égett el.

A gyakorlati theologia akkori tanára: b. e. Novák Lajos sokszor beszélgetett velünk bizalmasan és barátságosan. Eközben meg kellett éreznünk, hogy — noha dicséretet ritkán alkalmazott — sokat vár a már akkor is tüzes, lelkes Farkas Istvántól. Néhai jó Novák Lajos jó próféta voltál, mert nagyrabecsült, derék tanítványodat arra a magaslatra helyezte az Ur kegyelme, ahová a magyar református lekipásztor egyáltalában felemelkedhet.

Kedves jó barátunk! kinek 42 év előtti derűs fiatal arcod most is előttem áll, amíg mi is utánad megyünk, Isten veled!

Tudom, hogy vársz a menny kapujában.

Pósa Péter esperes

A PATAKI FŐISKOLA SZÉNIORA VOLT.

Lassan formálódott és alakult. Negyedéves korában a legjobb theológus volt. Különösen mint szónok, mint igehirdető tűnt ki társai közül. A prédikáció versenyen első lett utolsó évén s mint a legjobb theológus a Ballagi díjat kapta.

Igy lett szénior 1902—3-ban.

Sajnos, hogy osztálytársait, vagy a korabeli theológusokat nem tudtam felkeresni, így széniorságáról csak a legszűkebben tudok írni. Csak közéleti tevé-

kenységére utalok, de nem tudom elmondani milyenek ismerték őt mint széniort teológus kollégái és a pataki diákok ájtalában.

1902. júniusában a Kossuth emléktábla előtt beszélt.

A Főiskolai Ifjúsági Egylet Elnöke volt, a Budapesten tartott országos Rákóczi ünnepélyen és az akkor tartott deák-kongresszuson hivatalosan képviselte az iskolát.

1902. június 21-én a Rákóczi ünnepélyen az ifjúság nevében beszédet tartott Hódolat Rákóczi szellemének címmel.

Ugyancsak az esztendő folyamán Patakon járt Stefánia királyi hercegnőt fogadta a főiskolai ifjúság nevében.

A főiskolai Betegsegélyező Egyletnek hivatalból alelnöke és pénztárnoka volt.

A miskolci kerületi felsőbb leányiskolák évnnyitó ünnepélyén évnnyitó imádságot mondott. Az imádság így kezdődött: „Szeretet forrása, gondviselő Atyánk kinek jóságát az ég és a föld hirdeti, szeretetét érzi a parányi féreg, a futó csermely is és az egész világ, aki mindeneket a széles világban oly szép renddel alkottál, akit dicsér, akit magasztal

Mint a Közlöny főszerkesztője vezércikkeket írt: karácsonykor, husvétkor és pünköstkor, az utóbbiból egy sor idézet: „ami isteni annak mindenáron győzedelmeskedni kell a gonosz felett. Győz az igazság, bukva is.“

Akkor még az alkönyvtárnoki állás el volt választva a széniorságtól. A széniort a gimnáziumban segédtanár volt. Ebben a minőségben dolgozott Farkas István széniort is.

Mint gimnáziumi segédtanár a II. b-nek osztályfőnöke volt. Tanított vallást az I. á. I. b, II. á, II. b, III. és IV. osztályokban. A II. á, b-ben mennyiségtant 3—3, az előbbi 2—2 órán, összesen heti: 18 órán.

Ezenkívül a III—IV. osztályt előkészítette a konfirmációra és ő vezette be a hit titkaiba.

Szerette a diákot, bár mindig meg tudta tartani a hivatalával együttjáró méltóságát.

Széniort éve magánéletéről nagyon keveset tudok. Már akkor nagy bajszszal járt, ami abban az időben egészen természetes volt. Igen pedáns ember volt, úgy a maga mint a keze alatt lévő diákoktól ezt megkövetelte. Emlékeznek arra is, hogy reggelenként rendszeres sétát tett, a Főiskola kapuja és a mai Bertalan féle gyógyszerház között. Ezt a reggeli egészségügyi sétát nem mulasztotta el sohasem.

Későbbi éveiben mindig büszkeséggel gondolt vissza erre az időre. Sok kedves emléke volt, amit szűkebb környezetének jóhangulatában elmesélt.

Hálás volt az iskolának, de büszke is volt rá, mi pataki diákok hordozzuk szívünkben emlékét.

Csorba László.

FARKAS ISTVÁN, A PÁSZTOR.

Gyermekkoromtól fogva ismertem, lelkipásztorom volt. Pásztor volt a szó tiszta és mély értelmében. Pásztorbotja az Ige, pásztorsípja a szeretet, pásztordala a zsoltár volt.

Pásztora volt a *gyülekezetének*, templomokat, gyülekezeti házat épített néki. Juhai ismerték szavát, követték és szerették, mert Ő nagyon szerette nyáját. A forradalom idején hivei őt álltak háza előtt, hogy pásztorukat senki ne merje

bántani. Lényének csudálatos varázsa volt, ha az utcán látták sétálni, hívták, hogy tisztelje meg hajlékukat és menjen be hozzájuk. Vasárnap délelőtt, ha templomba ment, valóságos diadalmenetet tartott. Amíg csak bírt, szolgált a pásztor a gyülekezetében. Pásztori hivatását Ezékiel 34, 16-ban foglalta össze: Az elveszettet megkeresem, s az elűzöttet visszahozom, s a megtörtötten kötözgetem, s a beteget erősítem; és a kövéret s erőset elvesztem, és legeltetem őket úgy, mint illik.

Pásztora volt a *betegeknek*, imádságos könyvet írt és adott nékik, az özvegyeknek és árváknak; jótéteményét, nemes tetteit nem mondom el. Az *ifjúság* is Benne találta meg a pásztor. Gyakran megfordult közöttük. Székházat és kulturintézményt épített és adott nékik.

Pásztora volt nagyobb gyülekezetének, a tiszáninneri egyházkerületnek. Szolgált és hirdette az Igét kis templomok parányi szószékein, megkereste juhait házaikban, velük imádkozott és velük örült.

Pásztor volt pásztorársai között, hozzá mentek tanácsért, tőle kértek segítséget. Pásztorokat keresett Patakon, fiatal, erős és hívő szolgálókat, akik utána is tudnak szolgálni. Ha nyári délutánok pihentető sétáin találkoztam vele, ifjú, leendő szolgatársai után érdeklődött, boldog volt, ha jót hallott felőlük.

Ez a pásztor ért most földi útjának a végére, kezéből kihullott a pásztorbot, ajkán elnémult a pásztorsíp hangja és elszőkött a pásztorodal szívéből. Hisszük, hogy legkedvesebb éneke szerint már ott pihen az Atyaisten kebelén, ahogy mindig énekelte:

*Óh add, hogyha majd bevégzem
E mulandó életet,
Lelkem tisztán és egészen
Egyesüljön Teveled;
El ne vonjon semmi többé,
Tied legyenek mindörökké. (200. dics.)*

Major Zoltán.

A MAGYAR FALU SZERELMESE.

Őszben ment el, tisztos ősz fővel az eredetében, természetében, szavában és szívében egyaránt tősgyökeres magyar ember, az immáron néhai Farkas István. Bölcsője egy tiszaparti falu nádfedeles házában ringott. Innen indult el 62 éves földi útra az az élet, mely sokat járt, fáradt, emelkedett, de mindenütt és mindig megmaradt a magyar falu szerelmésének. Hogyne maradt volna meg, mikor ott álmodta a legszebb álmait, ott élte át legkedvesebb korát és az általa annyit emlegetett édesapai sirhalom is ott domborult sok más ős és ismerős sírgödörrel együtt. Ez mind mind visszahívta, visszahúzta és odatért meg aggódva vagy örülve mindenkor a lelke. Ott pihentek meg, onnan kaptak szárnyat gondolatai, ha az öröm szava csengett ajkán. De ott járt mindig a faluban, a fajtája körül akkor is lélekben, ha borús fellegek jöttét vélte. Ismerte a falut: életét, értékét, szerepét. Tudta, hogy mimindent rejt magában árny és fény-oldalával, de szerette ő is minden hibáival. Ha köztünk járt, ha szólt, azt a valakit hallottuk belőle, akinek szívében kiszakajthatatlanul bennmaradt a magyar falu. Beszéde nyomán

megelevenedtek előttünk a „fehér falusi házak, a muskátlis kis ablakok“ és én sohasem éreztem üresnek ajkáról ezeket a szavakat. Ha hallgattam, gyermek lettem újra, olyan falusi gyermek, mint ő ilyenkor. Megéreztem, hogy amit mond, a szíve diktálja, mert beszéde nyomán úgy áthullámzott rajtam is mindaz, amit a magyar falu jelent! Lehet, ezt csak az érzi igazán, aki onnan szakadt el, de olyan szerencsétlenül, hogy visszatérni sohasem tud többé, míg lélekben és gondolatban folyton ott időz, egyre odatér úgy, hogy már-már csaknem nevetségessé is lesz talán.

Nemcsak a falu szötte hát érte titkos hálót, hanem ő is állandóan kötötte, füzte, fonta mind erősebbre és erősebbre a drága szálakat. Azok pedig erőssé váltak, elszakíthatatlan kapcsolatot tartva fenn a magyar falu és szerető pástora között szíve utolsó dobbanásáig. Még a földi élettel való leszámolás, a vég közelgetésének érzése sem tudta feledtetni vele a falut. Még akkor is ott élt benne a falu és ő a faluban, amikor végrendelet írásra vette kezébe a tollat. Végrendeletében a faluval kapcsolatban így ír: „Egyet szeretnék, ha megtennétek! . . . Ha meghalok — üzenjétek el minden faluba, ahol jártam — mint püspök! . . . Hozzanak 1—1 szál virágot . . . minden faluból. Az egyszerű falusi magyar fajta embereket nagyon szerettem. Kössenek bokrétát mezei virágból. Ha tél volna — egy-egy ablakban nyíló muskátli virágot hozzanak . . .“

Ime ilyen varázsa. ilyen ígérete volt életében a magyar falunak, hogy még a halál után is kapcsolatra vágott azzal.

Őszben ment el. Akkor, amikor nincs már mezei virág, csak hullott levél és bő avar. Koporsóján nem voltak koszorúk, de a magyar falusi ablakok díszé, a magyar falu szerelmesének kedvenc virága a muskátli, bokrétaként pihent azon.

Holt teteme felett nem hangzott el beszéd, de a koporsójára hulló más és más magyar falu maroknyi földje mindennél kifejezőbben hirdette, hogy a miskolci „gyönyörű magyar templom“ tövében olyan valaki várja a feltámadást, aki nagyon, de nagyon tudta szeretni azt a földet, azt a falut és azt a népet, amelyből vétetett.

Demeter Gyula.

Farkas István, a magyar nép szerelmese.

Közülük indult el, s bármily magasra emelkedett is, egy pillanatra sem tudta megtagadni népét, sőt napról-napról rajongóbban szerette. Valahányszor elhangzottak ajkáról népünk javáért a komoly, bölcs, meggondolt intelmek és bátorítások, arca kipirult, s szíve gyors ütemben zakatolt. Igen, Ő ilyenkor érezte meg igazán azt, hogy azért tud bátran kiállani népe mellett — sokszor gúnyos megjegyzéseket is elszenvedve, — mert szereti, forrón szereti azt a meg nem értett, elhagyott, s igájában életét lassan tengető magyar falu népét. Öntudatra ébresztően kiállt fel ilyenkor: „Ki kellene már gyógyulnunk egyszer abból a nyavalyából, hogy mi, — fajtánk rovására — mindig csak az idegeneket magasztaljuk. Hirdetem én is a nagy Zrinyivel — hogy: „Egy nép fiainál sem vagyunk alábbvalóak!“

De hogy tudnánk ezt igazán megérezni, s hogyan tudnánk szeretni a népet, ha nem ismerjük eléggé. Pedig, ha egyszer igazán megismernénk, akkor tudnánk szeretni is és megbecsülni is.

Figyeljük azért, ha magakészítette furulyáján dalol, hallgassuk s olvassuk népköltészetének alkotásait, hajoljunk hozzá, ha fúró-faragó szerszámaival gyúrja s formálja a holtnak látszó anyagot, gyönyörködünk népi viseletében, lássuk meg verejtékét, mikor forró napsütésben aratja buzáját, menjünk közel hozzá, ha énekel a gyülekezetben, s legyünk büszkéek rá, hogy soraiból hősök, tudósok, költők és művészek kerültek ki. S aztán sóhajtsunk fel, döbbenjünk rá, hogy „mennyi érték pusztul el — elrejtve — észre sem véve a magyar parlagon” és dolgozzunk ezért a népért. Védjük, gondozzuk a magyar falu népét, nem feledvén el azokat a szolgálatokat, amelyeket a nemzeti lélek megmaradásáért minden időben hűséggel végzett.

Elismerte Farkas István a magyar történelmi osztály nemzet fenntartó értékeit is, de hitte és hirdette, hogy minden igazi magyar ügy éleslő kovásza, a történelmi magyarság élő magja, s „a magyar lélek szépségeit őrző drága kincs” a magyar falvak népe. Bátran kiáltott azért vezetőihez, hogy nem jajveszékelní kell a magyar falvak népének bajai fölött, hanem segíteni kell rajtuk. „Törődni kell végre valahára ezzel a drága magyar néppel. Meg kell már hallani egyszer földjébe és Istenébe szerelmes, küzdő, dolgozó falusi népnek felsíró jajjait. Nem alamizsnát vár ez a nép, hanem munkát. Nem hallgat ez a nép népámító jelszavak csengő, hazug beszédeire, csak érezze igazán, hogy őt is szeretik igazán. Nem néz irigykedve mások kastélyára, csak adjátok meg neki az emberhez illő élet lehetőségeit. Vigyázzatok magyarok, hogy hitét és imádságát újra megtalálja ez a nép, s lelke mélyén tüzesedő erők a nemzet fennmaradását munkálják s valamiképpen a tűzhányó hegyek mélyén gomolygó tüzek módjára ne legyen robbanás.”

Építsünk erre a népre, mert bármilyen idők is jönnek, „a rózsza kelyhéből: — akác —. vagy rozsmaring illat nem fog áradni soha” . . . A magyar szív mindig magyarul fog dobogni. Támaszkodjunk nyugodtan erre a népre, mert igénytelen és le tud mondani sok mindenről, de vezetői lássák meg benne a biztos alap lehetőségeit. Hagyjuk őket dolgozni s ne izgassuk jelszavakkal. De tegyük meg, hogy emberebb ember és magyarabb magyar lehessen, hogy ne kelljen neki fájó szívvel éreznie, mint felejtkezík el nagyon sokszor a vezetőség a földet turo magyart pásztorolni. Tegyük meg, hogy ne kelljen látnia, hogy idegen az úr felette és ne kelljen tétlenül elviselnie, mint húzzák ki lába alól az idegenek a magyar földet. Minden kormányos és vezető véssé emlékezetébe, hogy „aki a maga házanépéről. a maga fajtájáról gondot nem visel, alábbvaló az a hitetlenél.” Isten Fia tanította ezt így!

A szolgálat lelke irányítsa és ne az uralkodni akarás démonja szállja meg a segítségre rendelt hatalmasok szívét. Jöjjenek végre már azok az ígéletbe vett szociális, gazdasági, kulturális és népjóléti reformok, mert a verítékező munkából túlon sok kijut e népnek, de nagyon kevesen becsülik meg igazán. „Szociális és gazdasági reformok kellenek ide. Kenyere!, ruhát, emberhez illőbb életet; a hazai földből az arra érdemeseknek többet, mint amit jussul kapnak a temető-kertből; igazságosabb jövedelem elosztást; munkaalkalmak teremtése s a többi beigért reformokon keresztül — a mai sötétből — kell, hogy egy kis fényesség

áradjon a magyar mezőkön.“ Reformok kellene, de nem lázítással és lázadással, hanem úgy mint Széchenyi hirdette. „Véres revolúció helyett ingadozás nélküli reformáció“, mert csak ez teremthet szebb holnapot. Siessünk azért segítségére a népnek, mert „ha meghalni hagyják a falu népét, — meghal a nemzet is.“ Pedig „földjét, hazáját, hitét, őseit, hőseit, nyelvét, dalát és szokásait nem szereti úgy senki fajta népe.“

Igy szerette Farkas István a magyar falu népét s ennyire aggódott érte. Szeretetét viszonzta a magyar falu népe is. Utolsó útjára könnyes szemmel s kezében egy szál otthonról hozott virággal kísérte és szívében fájdalommal érezte, hogy ismét elveszített egyet azok közül, akiknek igazán hihetett.

Farkas István „ember volt, szeretett és szereték.“

Arday László I. é. th.

A TEMETÉS.

Segédlelkésznek hívtott magamellé, de csak virrasztója lehettem. Tanulni szerettem volna tőle s temetéséről kelj beszámolnom. Élete hatalmas munkáját messziről láthattam, de halálában mellette voltam. Azért azt mondhatom: aki nem ismerte meg életében, még mindig megismerhette halálában és temetésében; mert élete olyan volt, mint a halála és a temetése.

Szive utolsó dobbanásától a berceli és pataki földnek koporsójára hullásáig majdnem hatvankét óra telt. Élete ugyanannyi esztendőben.

A szomorú 62 óra így tanít az áldott 62 esztendőről.

Ravatala először a dolgozószobája. Ugyanott, ahol kilenc évi püspöki munkában őrködött élete az egyház és nemzet szolgálatában. Innen indult a munkára, a legáldottabb szolgálatra: az ígéhirdetésre. Eddig a lélek vitte, mont könynyező presbiterei emelik kihűlt testét, hogy legalább utolsó óráit ott tölthesse, ahol inmár egy esztendő óta nem szolgálhatott.

Dolgozószobája, mely most ravatal, mindenki számára nyitva. Életében is így volt. Jött is és jön is mindenki. Város és falu, református és katolikus, vének és gyerekek, gazdag ismerősök és szegény hívek. Ha most kitekintünk a püspöki hivatal ablakán nem autó tábor áll a ház előtt, hanem egyszerű fekete ruhás férfiak s asszonyok, akiket sehohsem talál az ember a városi élet nyüzgéseiben csak a templomban és a temetőben. Koldusok és betegek, Krisztus követőire emlékeztető tömeg, az elhunyt lelkipásztort gyászoló gyülekezet.

Ha lenne egy perc, amikor senki nem jönne utolsó látogatásra, akkor sem lenne egyedül. Akik életében mellette voltak, halálában és gyászban is legközelebb vannak hozzá: áldottlelkű hitvese, gyermekei, unokái, munkatársai.

Kik jöttek a temetésre? Akik szerették.

Itt volt édesanyja. Épen reggeli imádságát mondta a püspök szülőházában, mikor felkeresték a legfájdalmasabb hírel. Vele jöttek testvérei, rokonai, Tisza-bercel. Az élet törvénye, hogy a fiu temesse az anyát, most Isten akarata szerint az édesanya temette gyermekét. — És gyermekét temette Farkas István püspök-

ben a másik édesanya : a Pataki Főiskola. Néki is hűséges gyermeke volt. Eszünkbe jut mondása : „Szeretem Miskolcot, de Patakot mégjobban “ A Főiskola küldöttségének szemében a könny azt jelenti : a Főiskola is szerette őt.

Lelkipásztorok püspöküket temetik, a falujárót, mindenki gondját felvevőt. A nemzet és a város is itt gyászolja nagy fiát és hűséges tanácsosát.

Mindenki itt van, mert mindenki érezte szeretetét.

A Kossuth-utcai templomból viszik utolsó útjára. A falak emeletnyi magas drapériával bevonva. Az úrasztala mellett emelkedik a meghatóan egyszerű koporsó, előtte bibliája Jób szenvedéseinél felnyitva. Az Ige mégsem a szenvedésről szól, hanem a szeretetről, mert szenvedésénél nagyobb volt a szeretete.

Ahová testét viszik : az általa kijelölt sírhely a Deszka-temetőben, a templom szomszédságában. Benne egy marék föld Tiszabercelről és Patakról, és muskátli virág a kerület minden tájáról.

Ahová lelke vitetett ; megrendült lélekkel most imádkozva mindnyájan felelhetünk : az örökkévalóság.

Bertalan Imre segédlelkész.

